

Сергій БІЛОКІНЬ (*Kuiv*), Світлана ПАНЬКОВА (*Kuiv*),
Євген ЧЕРНЕЦЬКИЙ (*Біла Церква*)

РІД СЛОВАЧЕВСЬКИХ

Словачевські належать до чималого грона старих церковних родів, які дали Україні так багато видатних громадських діячів, науковців і митців¹. Серед їхніх нащадків і рідні – Михайло Грушевський, Людмила Старицька-Черняхівська, Олександр і Вадим Топачевські².

На відміну від багатьох церковних родів, предки яких походили зі шляхти, Словачевські не згадуються у відповідних списках³. Натомість найдавніші згадки, що сягають середини XVIII ст., фіксують Словачевських у Вінницькому повіті Брацлавського воєводства. Цих Словачевських вважали словаками з походження⁴, а отже, і саме їхнє прізвище слід, у такому випадку, віднести до етнімів.

Біографічні відомості про родоначальника, о. Стефана Словачевського (народився на початку XVIII ст., а помер у віці 90 років на початку XIX ст.)⁵ зібрав його далекий нащадок, о. Мартиніан Словачевський. З цих даних видно, що Стефан походив зі шляхетної родини з Червоної Русі чи Моравії та служив у коронному війську в званні капітана. Його підрозділ стояв у с. Юшківці (згодом у Липовецькому повіті). Там Стефан одружився із селянською дівчиною та поїхав до Волощини, де 1763 р. його висвятив у священника православний єпископ Даниїл. З того часу о. Стефан як єдиний на весь Вінницький повіт православний священник мандрував з родиною його селами. Він був бажаним гостем у православних родинах, проте зазнавав утисків

¹ Автори сердечно дякують Юрію Словачевському (Аделаїда, Австралія) за надання ґрунтовних відомостей про Миколу Словачевського.

² *Кучеренко М., Панькова С., Шевчук Г.* “Я був їх старший син...” (рід Михайла Грушевського). – К., 2006. – С. 587–588, 597–598, 603–604. Про Олександра Топачевського також див.: Олександр Вікторович Топачевський: Минуле задля майбутнього / Упор. А. О. Топачевський. – К., 2009. – 250 с.

³ *Gajl T.* Herby szlacheckie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. – Poznań, 2003. – 328 s.; *Dunin-Borkowski hr. J. S.* Spis nazwisk szlachty polskiej. – Lwów, 1887. – 611 s.; *Znamierowski A.* Herbarz rodowy. Kompendium. – Warszawa, 2004. – 336 s.

⁴ Ці дані з посиланням на Й. Федаса містить <http://www.www.pisni.org.ua/articles/229.html>

⁵ *Словачевский М.* По поводу статьи: “Уния и воссоединение униатов в 1794–1795 году в пределах нынешнего Липовецкого уезда” // Киевские епархиальные ведомости. – 1896. – № 3. – 1 февраля. – Часть неофициальная. – С. 105.

від місцевих дідичів та їхніх управителів. Окрім виконання треб, він також влаштував вертепні вистави на сюжети зі Святого Письма. Згодом він на власний розсуд зайняв парафію у с. Лугова, на якій не було священика⁶.

Зі статті о. Мартиніана Словачевського відомо, що о. Стефан прилаштував своїх синів на дячківські посади по різних селах. З тих синів згадуються двоє Михайлів. Старший народився, напевно, ще на початку 1760-х рр., допомагав батькові у влаштуванні вертепних вистав та прожив до 80 років. Молодший Михайло народився через 26 років після старшого брата.

Із синів Михайла старшого згадані: 1) дзвонар Софійського собору, потім диякон Златоустівської церкви Василь, 2) дячок в Юшківцях Михайло (прожив понад 80 років) з дружиною Юхимією з Сочинських (походила із с. Метлинці Гайсинського повіту) та 3) дячок у Луговій Федір, який служив там до смерті о. Стефана. З онуків Михайла старшого занотовано про батька автора статті – диякона Якова Михайловича, який народився в Юшківцях та прожив без одного місяця 80 років.

Загалом нащадки о. Стефана окреслені як голосисті та любителі співу. Першим з них закінчив семінарію та був висвячений у священики сам о. Мартиніан. Наступним був о. Андрій Словачевський, онук Федора. Кілька Словачевських були в сані диякона, а деякі стали іконописцями й церковними півчима. З трьох поколінь Словачевських було шість служителів у Києві в Софійському соборі. Останній з них вибув звідти 1894 р. (доводився небожем о. Мартиніану)⁷.

Зібрані відомості демонструють, що найбільше Словачевських служило на парафіях сусідніх Липовецького, Бердичівського й Сквирського повітів. Звідти вони потрапили також до Васильківського, Канівського, Київського, Черкаського повітів та, звичайно, Києва, який з давніх часів є найбільш потужним магнітом української культури.

Рід Словачевських належить до числа досить розгалужених, і тому реконструкція повної його картини є справою майбутнього. Тим часом у цій статті подаємо відомості про дві його гілки, історія яких сягала інколи дуже далеко від Київщини.

Гілка дячка Михайла, середнього сина Михайла старшого

Михайло Словачевський, син Михайла старшого, одружився у с. Метлинці Гайсинського повіту з Юхимією з Сочинських та був дячком у Юшківцях⁸, а потім згадується при церкві св. Трійці с. Криштопівка⁹ Липовецького повіту. Згодом він втратив посаду, і його сини 1825 р. окреслені як діти

⁶ Там само. – С. 105–108.

⁷ Там само. – С. 106–109.

⁸ Там само. – С. 108.

⁹ За іншими даними йдеться про Богородичну церкву (Сказания о населенных местностях Киевской губернии, или Статистические, исторические и церковные заметки о всех деревнях, селах, местечках и городах, в пределах губернии находящихся / Собрал Л. И. Похилевич. – Біла Церква, 2007. – С. 257–258).

“исключенного дячка”. Тоді згадуються Іван (16 р.), Яків (13 р.) і Семен (5 р.)¹⁰. У 1840 р. при тій же церкві були записані Семен (20 р.) і Созонт (16 р.)¹¹. Прожив Михайло понад вісімдесят років¹².

І. Старший із синів дячка Михайла – Іван – народився близько 1809 р. У 1833 р. він отримав посаду дячка при церкві Різдва Пресвятої Богородиці містечка Китайгород Липовецького повіту. На цій же посаді (псаломщика) він згадується і 1875 р.¹³.

Його син Михайло народився близько 1853 р., найбільш імовірно, в Китайгороді. Одружився близько 1873 р. У 1875 р. згадується псаломщиком при церкві Різдва Пресвятої Богородиці містечка Китайгород¹⁴.

Син Михайла Павло народився 11 листопада 1873 р., скоріш за все, в Китайгороді. У 1896 р. закінчив повний курс Київської духовної семінарії. Впродовж 1896–1899 рр. служив учителем та законовчителем церковнопарафіяльних шкіл у сс. Яблунівка та Сорокотяги Васильківського повіту. Після одруження з Ганною Яківною Топачевською¹⁵ був 29 червня 1899 р. висвячений у священники до церкви Покрова Пресвятої Богородиці в с. Лещинці Бердичівського повіту. На цій посаді заступив тестя Я. П. Топачевського. До 1916 р. о. Павло згадується настоятелем церкви Покрова Пресвятої Богородиці в с. Лещинці та приписного до неї храму св. Димитрія в с. Смажинці, а також завідувачем і законовчителем тамтешньої церковнопарафіяльної школи¹⁶. Близько 1907 р. о. Павло заповнив церковно-історичну і археологічну анке-

¹⁰ ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107.

¹¹ Там само. – Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.

¹² *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 105.

¹³ ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1802. – Арк. 144зв.; Спр. 1906. – Арк. 55зв.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Цей шлюб пов’язав нащадків Івана, Якова і Созонта Михайловичів Словачевських з гроном видатних українських діячів. Так, згадана Ганна Яківна Словачевська, уроджена Топачевська, доводилася рідною тіткою видатному вченому, академікові Олександрові Вікторовичу Топачевському (1901–1975). Тим часом, письменниця і громадська діячка Людмила Михайлівна Старицька-Черняхівська (1868–1941) була одружена з Олександром Григоровичем Черняхівським, сином Олександри Петрівни Черняхівської, уродженої Топачевської, який доводився двоюрідним братом Ганні Яківні Словачевській, уродженій Топачевській. Разом з тим Ганна Яківна була троюрідною сестрою Михайла Грушевського, адже була онучкою Марії Топачевської, уродженої Оппокової, старший брат якої Захарій Оппоков був дідом Михайла Сергійовича (*Кучеренко М., Панькова С., Шевчук Г.* “Я був їх старший син...” – С. 484–485, 496–497). Це дуже значуще для України рідинне середовище, на щастя, не було цілком знищене в добу репресій та репрезентоване нині такими посталями, як, наприклад, історик Сергій Білокінь (праправнук Ульяні Созонтівни Левицької, уродженої Словачевської), зоолог Вадим та письменник і кінодраматург Андрій Топачевські (сини академіка Олександра Топачевського).

¹⁶ ЦДІАК України. – Ф. 712. – Оп. 3 (1896). – Спр. 18. – Арк. 110; Адрес-календарь Киевской епархии. За 1901 год. – К., 1901. – С. 39; *Кучеренко М., Панькова С., Шевчук Г.* “Я був їх старший син...” – С. 586; Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – К., 1908. – С. 150; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 130.

ту, які розсилав по парафіях Київської митрополії археолог і колекціонер С. Л. Дроздов¹⁷.

Діти о. Павла і Ганни Яківни, уродженої Топачевської, народилися в Ліщинцях – Наталя, Сергій, Євген, Михайло, Галина, Ольга.

Наталя Павлівна народилася 3 серпня 1900 р. У 1915–1916 рр. навчалася в Київському жіночому єпархіальному училищі. Її брат Сергій народився 16 березня 1903 р. У 1916 р. навчався в Києво-Софійському духовному училищі. Їхній брат Євген народився 2 квітня 1905 р. У 1916 р. навчався разом зі старшим братом. Менші діти – Михайло (нар. 2 березня 1907 р.), Галина (нар. 10 березня 1908 р.) і Ольга (нар. 11 липня 1909 р.) до 1916 р. мешкали в Ліщинцях у родині батьків¹⁸.

ІІ. Другий син дячка Михайла – Яків – народився близько 1812 р. в с. Юшківці¹⁹. У 1840 р. він вже не згадується у Криштопівці²⁰. Згодом Яків був дияконом та прожив без одного місяця вісімдесят років.

Сином Якова був Мартиніан Якович Словачевський, який народився близько 1840 р. Після закінчення в 1863 р. повного семінарського курсу останній був наступного року висвячений у священники (першим з цілого роду після о. Стефана) до церкви Покрова Пресвятої Богородиці в с. Зеленьки Канівського повіту. Там він недовго пробув настоятелем храму і завідувачем церковнопарафіяльної школи. Упродовж 1882–1910 рр. о. Мартиніан згадується на посаді настоятеля церкви Преображення Господнього в с. Білашки Бердичівського повіту. 1889 р. його нагородили камилавкою. У 1908–1910 рр. о. Мартиніан був членом Бердичівського повітового комітету Опіки про народну тверезість²¹.

Саме о. Мартиніан став, певною мірою, літописцем свого роду. Ще за часів навчання в семінарії він збирав від родичів спогади та перекази про предка Словачевських о. Стефана. Підсумком його багаторічних зусиль стала

¹⁷ Анкети С. Л. Дроздова зберігаються у Білоцерківському краєзнавчому музеї. Наведеними даними завдячуємо історикові О. В. Стародубу.

¹⁸ Кучеренко М., Панькова С., Шевчук Г. “Я був їх старший син...” – С. 585–586.

¹⁹ ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107; *Словачевский М.* По поводу статьи... – С. 105, 108–109.

²⁰ ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.

²¹ Адрес-календарь Киевской епархии. За 1901 год. – К., 1901. – С. 44; Адрес-календарь личного состава Киевской епархии, с алфавитным списком протоиереев и священников. За 1890 год. – К., 1890. – С. 23; Адрес-календарь личного состава Киевской епархии, с алфавитным списком протоиереев и священников. За 1894 год. – К., 1894. – С. 19; Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – С. 140, 150; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – С. 125, 130; Памятная книжка Киевской епархии. Историко-статистические сведения об учреждениях духовного ведомства Киевской епархии, статистические списки церквей епархии и общие статистические сведения по всем сторонам епархиальной церковно-религиозной жизни / Сост. А. Воронов и свящ. В. Антонов. – К., 1882. – С. 35; *Перерва В.* Історія шкільництва в містах і селах Київщини ХІХ – поч ХХ ст. – Біла Церква, 2008. – С. 343; Сказания о населенных местностях Киевской губернии... – С. 441; *Словачевский М.* По поводу статьи... – С. 108.

видана 1896 р. “Киевскими епархиальными ведомостями” стаття “По поводу статьи: “Уния и воссоединение униатов в 1794–1795 году в пределах нынешнего Липовецкого уезда», яка була реакцією на публікацію о. В. Липківського та містить дані про о. Стефана Словачевського і його нащадків²².

Сином Мартиніана міг бути Миколай Мартинович Словачевський, який близько 1907 р. був настоятелем церкви св. архістратига Михаїла в с. Біла Бердичівського повіту (тоді він заповнив церковно-історичну і археологічну анкету археолога та колекціонера С. Л. Дроздова)²³. На цій посаді він згадується і в 1908–1910 рр.²⁴.

Аркадій Мартинович Словачевський у 1908–1910 рр. був страховим агентом у містечку Тетіїв Таращанського повіту²⁵.

III. Третій син дячка Михайла – Семен – народився близько 1820 р. У 1825 і 1840 рр. він записаний при церкві с. Криштопівка²⁶. У 1854 р. він згадується в с. Верхівня Сквирського повіту на посаді дячка при тамтешній церкві.

IV. Четвертим і наймолодшим з відомих нам синів дячка Михайла був Созонт. Він народився близько 1824 р., проте не згадується 1825 р. у Криштопівці серед своїх братів²⁷. Під час ревізії 1834 р. і згодом, аж до 1840 р. Созонт був приписаний у Криштопівці²⁸. Він не навчався в училищах²⁹, а отримав, на старосвітський манір, домашню освіту. З 1843 р. Созонт служив на посаді паламаря при церкві св. Онуфрія у містечку Дашів Липовецького повіту³⁰. У 1845 р. він став дзвонарем у Софійському соборі в Києві. Наступного року перевівся звідти до церкви Здвиження Хреста Господнього у с. Мала Чернявка Бердичівського повіту на посаду дячка. У 1848 р. Созонт отримав призначення на таку ж посаду до церкви св. Івана Златоустого у с. Малі Низгірці того ж повіту, настоятелями якої спадково ще з середини XVIII ст. були Кошиці. На цій посаді Созонт згадується ще 1855 р., натомість у 1864 р. він вже був дияконом, і на цій посаді згадується до 1899 р.³¹.

Його дружина Ольга Іванівна народилася близько 1831 р., а померла між 1855 і 1864 роками. Відомі три їхні дочки – Улянія, Маріамна й Марія³².

²² Там само. – С. 104–109.

²³ Ці дані, як вже зазначалося вище, походять з анкет С. Л. Дроздова, що зберігаються в Білоцерківському краєзнавчому музеї.

²⁴ Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – С. 149; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – С. 129.

²⁵ Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – С. 186; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – С. 181.

²⁶ ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107; Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.

²⁷ Там само. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107; Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.

²⁸ Там само. – Оп. 1011. – Спр. 7. – Арк. 270зв.; Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.

²⁹ Там само. – Оп. 1011. – Спр. 7. – Арк. 270зв.

³⁰ Там само.

³¹ Там само; Спр. 15. – Арк. 279; Спр. 21. – Арк. 257зв.; Спр. 178. – Арк. 59зв.; Сказания о населенных местностях Киевской губернии... – С. 215–216, 229.

³² ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 7. – Арк. 270зв.; Спр. 15. – Арк. 279.

Улянія Созонтівна народилася близько 1850 р.³³. Вона одружилася із Флором Яковичем Левицьким, який у 1870 р. обіймав посаду паламаря при церкві Преображення Господнього с. Харліївка Сквирського повіту. 1882 р. він з родиною був записаний при тій самій церкві, але вже вийшов у заштат. Сама Улянія Созонтівна була тоді просфорнею, якою стала у 1879 р. У 1886 р. вона згадується як удова дячка Левицького. З їхніх дітей відомі Таїсія (нар. бл. 1868–1869 рр., пом. 1902 р., дружина Івана Степановича Монастирецького і прабабуся історика С. І. Білоконя), Володимир (нар. бл. 1876 р.), Іван (нар. бл. 1879 р.) і Катерина (нар. бл. 1881 р.)³⁴.

Маріамна Созонтівна народилася близько 1851–1852 рр.³⁵. Вона одружилася з Григорієм Мельниківським, який у 1886–1899 рр. згадується на посаді дячка (псаломщика) церкви Різдва Пресвятої Богородиці в с. Липки Сквирського повіту³⁶. Він помер 1918 р., а Маріамна Созонтівна – наступного року. Про їхню дочку Ганну, яка вийшла за П'ятецького, С. І. Білокінь занотував: “... працювала «домоправителькою» в археолога Вікентія Хвойки. Вони жили на Братській вулиці в Києві. У «Фойки», як вона його називала, бабуся бачила кістяки під чохлами – вони висіли як пальта на вішалці”.

Марія Созонтівна народилася близько 1853–1854 рр.³⁷. Одружилася вона з Олексієм Івановичем Сисецьким, який у 1886 р. згадується як звільнений з духовного відомства дячок, у 1899 р. – як диякон при церкві св. архістратига Михаїла у с. Волиця Сквирського повіту³⁸. Згодом він був настоятелем церкви св. Івана Богослова в с. Люлинці Бердичівського повіту. Марія Созонтівна померла в Києві. С. І. Білокінь у даних про цю родину занотував: “Їхній син Петро спершу служив хористом у Маріїнському театрі в Пітері, потім українським попом у Трубіївці коло Андрушок”³⁹.

Гілка диякона Макара

Макар Венедиктович Словачевський згадується у 1915 р. заштатним дияконом при церкві Преображення Господнього в містечку Корсунь Канівського повіту⁴⁰. Зі статусу видно, що Макар у 1915 р. вже не служив через свій значний вік.

Його сином міг бути Антон Макарович Словачевський, який закінчив Коростишівську вчительську семінарію та з 1 вересня 1885 р. був народним учителем. 1 травня 1904 р. він обійняв посаду завідувача Райгородського

³³ Там само. – Спр. 7. – Арк. 270зв.; Спр. 15. – Арк. 279.

³⁴ Там само. – Спр. 21. – Арк. 257зв.; Спр. 2733. – Арк. 35зв.; Спр. 2524. – Арк. 269зв.

³⁵ Там само. – Спр. 7. – Арк. 270зв.; Спр. 15. – Арк. 279.

³⁶ Там само. – Спр. 21. – Арк. 257зв.; Спр. 178. – Арк. 59зв.

³⁷ Там само. – Спр. 7. – Арк. 270зв.; Спр. 15. – Арк. 279.

³⁸ Там само. – Спр. 21. – Арк. 257зв.; Спр. 178. – Арк. 59зв.

³⁹ Про дочок о. Созонта, їхні родини і нащадків див.: *Білокінь С. І.* На зламах епохи: Спогади історика. – Біла Церква, 2005. – С. 15–18.

⁴⁰ ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1137. – Арк. 54, 58зв.–59.

двокласного сільського училища у Черкаському повіті. У 1907 р. Антон клопотався щодо надання йому посади письмоводителя 2-ї Київської гімназії і при цьому отримав найкращі відгуки. У 1909–1910 рр. він був завідувачем Святошинського двокласного училища⁴¹.

Синоном Антона Макаровича і Варвари Степанівни, уродженої Петровської, був Микола Словачевський, який народився 26 лютого 1897 р. у с. Кожанка Васильківського повіту. 1 березня того ж року його охрестили в тамтешній церкві св. Миколая Чудотворця.

Біографію Миколи Словачевського викладено в листі, який написала, скоріше за все, його дружина Марія (подаємо мовою оригіналу): "... учився у 2-гій Київській гімназії. Коли вибухла 1-ша Світова війна у прискоренім темпі здає матуру, та вступає до царської армії, як «вольноопределяющийся». Знаю, що переходив якийсь кілька місячний вишкіл, але забула чи це було ще перед військом, чи потім. Знаю, що будучи у царській армії якийсь час перебував у Галичині, десь в околиці Тернополя.

Коли вибухла революція, вертає до дому, та вступає на Київський Університет у 1918 р.⁴². Далі бере участь у визвольних змаганнях, у ранзі хорунжого 3-го Інженерного куреня, 3-ї Залізної Стрілецької Дивізії. Переходить у 3 види тифу, і виснажений після тяжкої хвороби, опиняється у Польщі у таборі для інтернованих у Калиші.

Звільнений військовою владою на безтермінову відпустку, залишає табір у 1921 р. та переїздить до Варшави для продовження студій⁴³. Студіює на істор.-філософ. факультеті Варш. Універс. до 1924 р.⁴⁴, коли ізза тяжких

⁴¹ ДАмК. – Ф. 81. – Оп. 1. – Спр. 597. – Арк. 1, Ззв.; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – С. 119.

⁴² Це засвідчує свідоцтво № 2839, видане 20 серпня 1918 р. за підписом проректора Університету св. Володимира. В документі міститься дозвіл вільного проживання у Києві та його передмістях і населених місцях Деміївці, Святошині, Верхній і Нижній Солом'янці, Шулявці, Пущі-Водиці й Боярці (дописано: "и во всех местах Украины и России"). Документ посвідчений печаткою Імператорського університету св. Володимира з гербом Російської імперії. 7 лютого 1918 р. його посвідчила Столична Державна Варта у Святошинському районі ("по Северной вул. будинок ч. 47"). Останнім свій підпис поставив комісар М. Леонов (на відбитку печатки видно композицію із серпа, молота і плуга та напис по колу "Высшая Школа Советск. Социал. Респ. Украины Киевск. Университет"). Всі документи щодо Миколи Словачевського і його родини, згадані тут і нижче, походять з власного архіву Юрія Словачевського. Дані з них використані завдяки листу до С. І. Білокона, надісланого Ю. Словачевським 26 травня 2006 р. з Аделаїди.

⁴³ Про це йдеться у посвідченні, виданому Миколі Словачевському 1 серпня 1921 р. за № 1567 Департаментом Православної Церкви Міністерства Ісповідань УНР. Окрім даних про батьків, народження і хрещення, у свідоцтві також є помітка, що Микола Словачевський був на той час неодружений. 30 липня Департамент Загальних Справ Міністерства Народної Освіти засвідчив, що Микола Словачевський був студентом 1-го курсу історико-філологічного факультету Київського університету.

⁴⁴ 29 листопада 1923 р. ректор Варшавського університету підписав посвідку про те, що Микола Словачевський є студентом філософського факультету. На посвідченні є

життєвих обставин, є змушений покинути науку, та шукати праці, щоб заробити на кавалок хліба. Спочатку працює на пошті, а потім вдалось йому улаштуватись керівником вексельового відділу, у канцелярії нотаря К. Гетлінгера при Варшавській Гіпотечі⁴⁵. На цій посаді він перебуває 13 років аж до приходу німців до Варшави⁴⁶.

Від 1940 до 1944 працює скарбником в Укр. Допомоговому Комітеті, та проводить адміністрацію кількох домів⁴⁷. При наближенні большевиків до Варшави, рятуючи своє життя залишає разом з дружиною⁴⁸, та сином⁴⁹, кордони Польщі, та після короткого перебування у Словаччині, переїздить до Німеччини. Тут з початку працює у хорі, співаючи, з рамені німецької установи, по робітничих таборах⁵⁰. З приходом амер. у 1946 р. працює у переходовому таборі УНРА, у Франкфурті⁵¹, а потім в ІРО у Буцбаху, аж до 1949 р., до часу виїзду до Австралії⁵².

Опинившись в Аделаїді, зразу включається до громадсь. та церковної праці. Довголітній член управи У.Г.П.А., а потім скарбник будови Народнього Дому, хорист громадського хору, дослужився звання почесного члена УГПА.

Покійний дуже любив спів. Ще будучи студентом, співає у студентському хорі, а у 1924 р. виїздить з хором Д. Котка, у турне по Польщі, а вже при німцях у хорі під керівництвом В. Божика об'їжджає Австрію, та Німеччину. Підчас свого довгого перебування у Варшаві майже без перерви співає у церковних хорах, а останні роки займає пост адміністратора Митрополичого Хору УАПЦ⁵³. На чужині, зараз після перекрочення кордону, у Жиліні, на Словаччині, організовується Митрополичий Хор, М. С. зразу ж стає його

відбитки штампа і печаток щодо пільгового проїзду трамваєм. На відбитку однієї з печаток видно дату дійсності пільгового проїзду – 15 листопада 1924 р.

⁴⁵ Містилася за адресою: вул. Капуцинська, 6.

⁴⁶ Микола Словачевський продовжував працювати в канцелярії Кароля Гетлінгера і на початку окупації Варшави. Це засвідчив сам К. Гетлінгер 17 лютого 1940 р., підпис якого був засвідчений 19 лютого. На посвідці є також німецька відмітка від 16 травня 1940 р. з підписом Тадеуша Щепанського.

⁴⁷ З цього періоду походить низка посвідчень Словачевських, виданих у Варшаві: Миколи – “Ausweis” від 23 березня 1941 р., два посвідчення Миколи і Марії – “Ausweis-Виказка” Українського допомогового комітету від 28 травня 1942 р. та “Arbeitsausweis” від 27 травня 1944 р. для Марії.

⁴⁸ Марія Словачевська, народилася 23 березня 1900 р. у Рашкові, православна.

⁴⁹ Юрій (Юрко) Словачевський, народився 3 березня 1931 р. у Варшаві, православний. 9 лютого 1946 р. Українська школа в Аугсбурзі видала посвідку про його навчання в навчальному році 1945/46.

⁵⁰ Про це свідчить посвідка, видана у Берліні 17 березня 1945 р.

⁵¹ У період після закінчення війни у Європі Микола Словачевський отримав 9 липня 1945 р. “Certifikation” Українського допомогового комітету, а 6-м серпня 1945 р. датоване свідцтво його як члена Українського Червоного Хреста.

⁵² Про це йдеться в посвідці, датованій 14 квітня 1949 р.

⁵³ Марія Словачевська також брала активну участь в українському культурному житті. Про це свідчить недатований подячний лист Головної управи Українського центрального комітету (вул. Черняковська, 204, м. 25, Варшава).

членом. Опинившись в Аделаїді, з оснований Св. Михайлівської парафії, стає першим диригентом церковного Хору у цій парафії. Потім пару років провадить хор у Білоруський А.П.Ц., далі заступає диригентку у Св. Покров. парафії, та повнить функцію диригента у Св. Троїцький парафії. В наслідок втрати зору, та слуху, змушений покинути свою улюблену працю, але майже до кінця своїх днів, коли тільки краще почувався і міг бути у церкві – йшов на хори і помагав співати.

Можна сказати що вмер співаючи, бо ще на переддень своєї смерті, будучи вже непритомним, диригував і співав (заповідав слідууючу співанку). Останнє що це було “Величание”, ірмоси на 3-ій голос, та концерт “Господи услыш молитву мою”.

Я забула додати що покійний записався до Дивізії Гал. (не знаю дати) але з огляду на злий стан здоров'я був прийнятий тільки як запасний член у ранзі підпоручника. Повідку його про це я знищила, коли прийшли американці. Не знаю, чи є десь тодішні списки. Член Союзу Комбатантів, ще з Варшави, нагороджений хрестами: Симона Петлюри, та Воєнним Хрестом, підвищений у поручники 23-го липня 1964 р.⁵⁴. Від 1953 до 1957 р. член Делегатури Державного Контролю, властиво й досі офіційно не відкликаний, член УНДС⁵⁵.

Помер Микола Словачевський 15 грудня 1969 р. та похований на цвинтарі Гельтенгам в м. Аделаїда (Австралія).

Сергій Білокин (Київ), Світлана Панькова (Київ), Євген Чернецький (Біла Церква). **Рід Словачевських.**

Статтю присвячено церковному роду Словачевських з Київської губернії, який належав до родинного кола Михайла Грушевського, Людмили Старицької-Черняхівської, Олександра Топачевського.

Ключові слова: духівництво, родовід, Київська губернія.

Сергей Билокин (Киев), Светлана Панькова (Киев), Евгений Чернецкий (Белая Церковь). **Род Словачевских.**

Статья посвящена церковному роду Словачевских из Киевской губернии, который принадлежал к семейному кругу Михаила Грушевского, Людмилы Старицкой-Черняховской, Александра Топачевского.

Ключевые слова: духовенство, родословная, Киевская губерния.

Serhii Bilokin (Kyiv), Svitlana Pankova (Kyiv), Yevhen Chernetsky (Bila Tserkva). **The Slovachevskys Kin.**

The paper highlights Slovachevskys' church kin from the Kyiv gubernia. The members of this kin were M. Hrushevsky's, L. Starytska-Cherniakhivska's, O. Topachevsky's families.

Key words: clergy, kin, Kyiv gubernia.

⁵⁴ Про ці нагороди та ранг поручника свідчить членська книжка Миколи Словачевського, видана 20 березня 1965 р. Союзом українських комбатантів Австралії.

⁵⁵ Ця біографія Миколи Словачевського на чотирьох сторінках походить з особистого архіву його сина Юрія. Вона не датована та не підписана, проте припускаємо, що її уклала вдова Миколи Словачевського Марія для публікації в одному з українських еміграційних видань.